

Knappe tre timer
fra Bergen troner
Norges tredje
største isbre. Bli
med Søndags-BA
på Folgefonna.
Side 2 og 3

BA SØNDAG
15. JULI 2007

Isparadis

...ellers i
del 2

Meg & Deg ..... SIDE 10-13
Annonser ..... SIDE 17-19

Markedsplassen ..... SIDE 20-26
Hjernebim ..... SIDE 28

Radio og TV ..... SIDE 29-31
Været ..... SIDE 32

- Selv midt på sommeren er ikke vinteren langt unna.
- Knappe tre timer fra Bergen troner isbreen Folgefonna.

LIDENSKAP: Åsmund Bakke leder turgrupper hver dag på breen i sommerseongen. – Jeg er privilegert som har en jobb som tar meg ut i naturen, sier breføreren.

Dannelsesreisen

Med sin blå is og mektige landskap lokker Folgefonna oss ut på en annerledes utflukt.

Det knaker i isen når piggene treffer isveggen. Steg for steg fires jeg dypere ned i sprekken, stegjernene som er festet til fjellskoene sikrer feste i den ru, skarpe flaten.

Med et godt tak i repet, drister jeg meg til en titt over skulderten. Det glimter i blåsen, fargespillet på isveggen leker med sollyset som slipper til. Fargene her nede spiller øynene et puss, blåtonene er egentlig en illusjon.

Lydene ovenfra forstummer idet brevveggen lukker meg inne.

Med isokser som klør og stegjern som balansepunkt, karrer jeg meg sakte mot lyset. Det verker i armene. Breen er vakker og skremmende. Tanken på at den antakelig forsvinner, gjør den enda mer lokkende.

KJÆRLIGHET: – Det er umulig å bli lei dette. Jeg har et oppriktig kjærlighetsforhold til breen. Den dagen jeg ikke koser meg, kan jeg ikke gjøre dette lenger, sier Åsmund Bakke.

Det knaker under skoene der vi går. I snart 15 år har fonna vært hans rike; breen er både levebrot, rekreasjon og lidenskap. Hver eneste dag, sommeren igjennom, løser han opplevelsessugne turister over og ned i breen.

– En gang var Folgefonna en del av dannelsesreisen for 1800-tallets globetrottere. I 1905 var Odda Norges mest besøkte turistmål, fortsetter breføreren.

Da romantikkens ånd herjet Europa, var den steile, strie norske naturen et eksotisk reisemål.

Med båt til Hardanger valfartet folk til futen av breen, på hest og slede ble de fraktet over Folgefonna og ned til Odda. De var sin tids backpackere.

NASJONALPARK: Vi trasker videre. Snøen myknes av solen. Det durer fra skihelisen på alpinet-senteret ved futen av breen. Her kommer alpinister som oppsøker snøen selv om sommeren.

Men vi har ikke før besteget første topp, før alpinet-anlegget svinner bak oss og dalen brettes ut. Her begynner Folgefonna nasjonalpark.

Solen er sylskarp og refleksjonen fra isen slynges i synet på oss. Man skal ta seg i vare for breen.

– Nå fester vi stegjernene, sier Åsmund. Etter flere år på breen er sikkerhet blitt en

ryggmargsrefleks. På et steinutspring sørger vi for gripetak under skoene.

Med tau rundt livet, og isokser i nevene, stolprer vi oss av gårde på rekke, litt mer stødige i skrittene enn tidligere.

– Om noen skulle skli, eller falle ned i en sprekke, kast dere ned og sikre tak med øksene, sier føreren vår lett.

FORSVANT: Folgefonna er relativt ung, bare 5000 år eller så. Før dalen ble dekket av komprimerte lag av snø på snø, lå det en grønn slette her. Sagnene sier at det fantes bebyggelse her.

– Mange utenlandske turister kommer for å gå på breen. Flere nederlendere. Mange nordmenn også, men en del har fordømmet mot breen, forteller Åsmund.

Kanskje ikke uten grunn. Fra gammelt av var breen en plass for uforløste sjeler, et slags krysningspunkt mellom himmel og helvete.

– Folk forbandt breen med noe mystisk, den var et sted hvor folk og dyr forsvant, sier Åsmund.

– På 1860-tallet reiste en engelsk lord opp hit med datteren. De krysset breen med slede. I utgangspunktet skal man ikke krysse breen på det høyeste platået, men jorden insisterte. Det endte med at han gikk alene til topps med datteren. De kom aldri tilbake.

Breføreren vår titter utover det hvite.

– Blir du overrasket av snøværet her oppe, blir alt blendende hvitt. Sagnet sier at du da kan se mannen med datteren komme mot deg. Da er det på tide å snu.

PÅ TYNN IS: Tiden løper oss i forveien. Når klokken nærmer seg seks er det på tide å snu. Vi stopper på et steinspring, og kaster et siste blikk utover Juklavassbreen. Dalen under oss brer seg ut som en flommende elv, stivnet i brusert til en mektig issvull. En foss spruter ut under steinspringet vi står på. Her er isen tynnere enn ellers. En fristende, men farlig utfordring for radbrekkende alpinist. Luften er tørr og våt på samme tid, den særegne lukten av kulde og frisk luft river i neseborene.

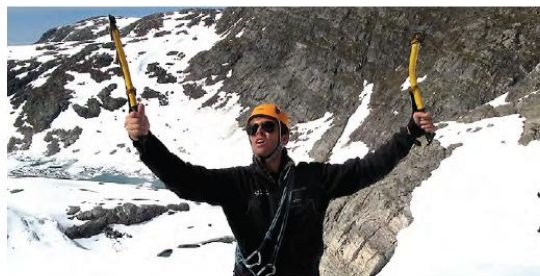
For 200 år siden valfartet folk langveisfra til breen for å oppleve naturen på sitt mest ekstremt.

Det er ikke lenger for sent.

INGRID HAFREDAL (tekst og foto)

LANG, LANG REKKE: Dagens turlag består av tre amerikanske turister og en

GODT GREP: Skal man klatre i bresprekk, er det viktig med godt gripetak. Brefører Åsmund Bakke demonstrerer hvordan man skal bruke isøkene til å karre seg opp fra sprekken.

«Det er umulig å bli lei dette. Jeg har et oppriktig kjærlighetsforhold til breen.»

ASMUND BAKKE, brefører

gruppe ungdommer fra Bergen. Solen står høyt og varmer overraskende godt i ishavet. Edmund Martin måtte kaste jakken.

Forsker på Folgefonna

– Folgefonna er en slags kanarifugl for klimaendringer, sier Jostein Bakke, forsker på Bjerknes-senteret i Bergen.

Folgefonna er en av få breer i Norge som brukes til klimaforskning. Ved å ta utgangspunkt i brevann har forskere fra Bjerknes-senteret kunnet rekonstruere breen flere tusen år tilbake i tid. Her er mye verdifull informasjon å hente.

– Folgefonna er et termometer som går tilbake nesten 10 000 år, forteller Jostein Bakke.

KLIMAENDRINGER: Ved å studere bre-

en, får forskerne gode indikatorer på klimavariasjoner.

– Folgefonna endrer seg etter variasjoner i sommer- og vintertemperaturen, forteller Bakke.

– Slik kan breen fortelle mye om endringer i klima generelt.

Hele Folgefonna forsvant for 9700 år tilbake, før den vokste frem igjen for rundt 5000 år siden. De siste 2000 årene har breen variert mye i størrelse.

– Folgefonna egner seg spesielt godt til forskning blant annet på grunn av plasseringen. Siden den er nær Golfstrømmen kan den gi informasjon ikke bare om Norge, men om klimaendringer også på et globalt plan.

Ifølge FN's klimareport fra 2007 vokser Folgefonna nå. Men innen hundre år kan breen i verste fall ha smeltet bort.

– Klimaendringene tilsier at det vil bli enda mer nedbør på Vestlandet i årene som kommer. På Folgefonna faller nedbøren som snø om vinteren, derfor vokser breen. Selv om somrene blir stadig varmere, smelter det ikke bort så mye at breen minker, forteller Bakke.

– Men det er et komplisert bilde. I teorien tilsier dette at Folgefonna bare vil legge på seg de neste årene.

– Inntil den kommer til et punkt hvor den kollapser helt.

FAKTA

BREVANDRING PÅ FOLGEFONNA

■ Folgefonna ligger mellom to og tre timers kjøring fra Bergen. Man må ta ferje mellom Tørvikbygd og Jondal.

■ Folgefonna Breførerlag AS tilbyr breføring på breen. Hovedsesongen er fra rundt 1. mai til rundt 1. oktober, med hovedvekt på skitur for fram til Sankthans og brefører etter den tid.

■ Breførerlaget tilbyr blant annet:

■ Blåistur i Juklavassbreen, Jondal (daglig frem til 20. august). Pris: 490 kroner per person.

■ Breføring mellom Fonabu og Holmaskjer (daglig frem til 5. august). Pris: 300 kroner per person (350 tur/retur).

■ Blåistur i Botnabreen, Mauranger (må bestilles i forkant) Pris: 490 kroner per person.

■ Fjellklatring på Vassel, Herand (må bestilles i forkant) Pris fra 250 kroner per person.

Mer informasjon: www.folgefonni-breforlag.no

FAKTA

FOLGEFONNA

■ Folgefonna er Norges tredje største isbre, etter Jostedalbreen og Vestre Svartisen.

■ Breen ligger på Folgefonna-halvøya i Hardanger. Den dekker områder i Jondal, Ullensvang, Odda, Etne og Kvinnherad kommuner, alle i Hordaland fylke.

■ Isbreen er den sørligste i Norge.

■ Breen har et samlet areal på 214 kvadratkilometer.

■ Høyeste punkt er 1644 m.o.h. Istykkelsen er opptil 500 m.

■ Folgefonna er ikke en rest etter istiden. Etter forrige istid trakk isen seg raskt tilbake, og isen som lå i dette området smeltet vekk.

■ For omkring 5000 år siden ble Nordre Folgefonna dannet under en periode med temperaturfall og økt nedbør.

■ I motsetning til andre breer i Norge, minker ikke Folgefonna for øyeblikket.

Kilde: Wikipedia

BLÅTT: Noe av det vakreste med Folgefonna er fargespekteret. Sollyset reflekteres i isen og skaper en illusjon av blått.